

Sisukord

1.	Eelarve koostamise lähtekohad	2
2.	Tulud.....	3
2.1	Maksud.....	3
2.2	Kaupade ja teenuste müük (omatulud)	5
2.2.1	Riigilõiv	5
2.2.2	Laekumine haridusasutuste majandustegevusest.....	5
2.2.3	Laekumised kultuuriasutustelt	6
2.2.4	Laekumised spordiasutustelt	6
2.2.5	Laekumised sotsiaalasutustelt	7
2.2.6	Laekumised elamu- ja kommanaalmajandusest	7
2.2.7	Laekumised keskkonnavalastelt tegevustelt.....	7
2.2.8	Laekumised üldvalitsemisest.....	7
2.2.9	Laekumine muudelt majandusaladelt	7
2.2.10	Üüri- ja renditulud	7
2.2.11	Laekumised õiguste müügist	7
2.2.12	Muu kaupade ja teenuste tulu	8
2.3	Toetused.....	8
2.4	Muud tulud.....	9
3.	Finantseerimistingimused.....	10
4.	Kulud	11
4.1	Üldvalitsemine	11
4.2	Majandus.....	13
4.3	Kultuur	15
4.3.1	Kõrgessaare Raamatukogu	15
4.3.2	Kõrgessaare Vaba Aja Keskus	16
4.4	Haridus.....	18
4.4.1	Lasteaed „Vigri“	18
4.4.2	Lauka Põhikool.....	19
4.5	Sotsiaal.....	20
4.5.1	Lauka Päevakeskus.....	20
4.5.2	Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	20
4.5.3	Koduteenused	21
4.5.4	Hooldekoduteenus	21
4.5.5	Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele.....	21
4.5.6	Riiklik toimetulekutoetus	22
4.5.7	Sotsiaalhaldus	22
4.5.8	Eespool nimetatud sots. toetused, -teenused ja -kulud	22

1. EELARVE KOOSTAMISE LÄHTEKOHAD

Kõrgessaare valla 2011.a eelarve projekti koostamise aluseks on Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, Valla- ja linnaeelarve seadus, Kõrgessaare valla põhimäärus ja valla arengukava.

Eelarve on plaan, mille alusel valitsus prognoosib tulusid ja kasutab raha. Eelarve näitab, kuidas raha jagatakse, kui palju kulutatakse haridusele, kultuurile, sotsiaalsele kaitsele, infrastruktuurile ja teiste avalike teenuste osutamisele. Eelarvet mõjutab majanduse areng. Rahandusministeeriumi 2010.a suvises majandusprognoosis oodatakse 2011.aastaks 2% majanduskasvu. Kuid nagu majanduslangus ei avaldanud kohest mõju tööjõuturule, nii ei avalda majanduse kasv ka kohest mõju tööjõuturule. Samas majandusprognoosis arvestatakse tööpuuduse määraks 15,4%, palga reaalkasvuks 0,1% ja palga nominaalkasvuks 2%.

Valla eelarve 2011.aasta tulude maht on 1 125 401,43 eurot, kulude maht 1 076 506,43 eurot ning finantseerimistingimused 48 895 eurot.

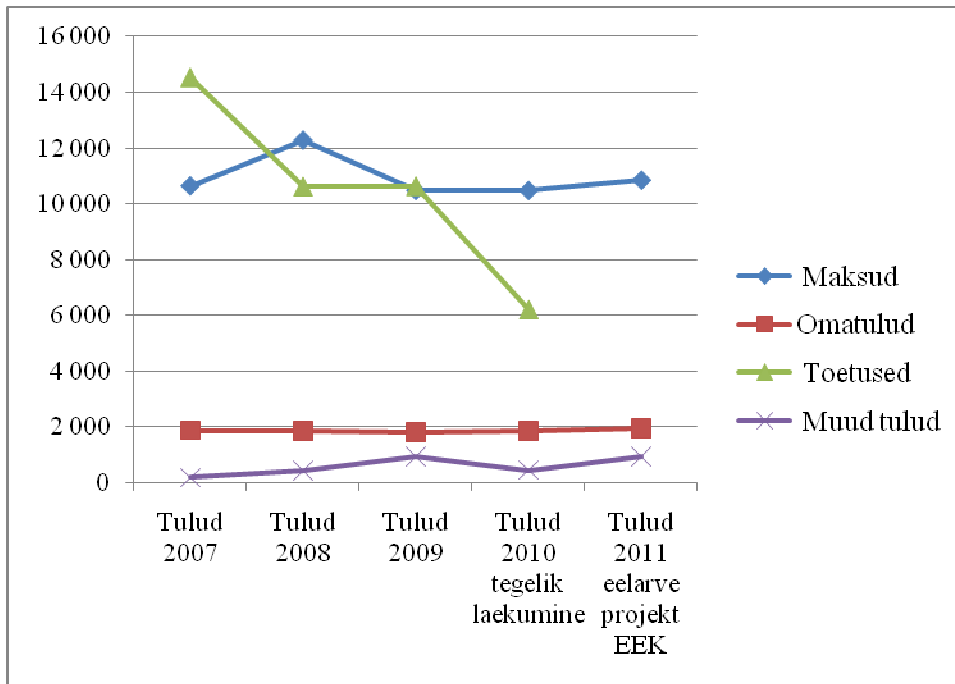
2011.aastal on valla peamiseks prioriteetideks on alustada ÜVK ehitustöödega.

Eelarve on koostatud üheks eelarveaastaks, eelarve projekt on koostatud tegevuspõhiselt ja koondatuna valitsemisfunktsioonide klassifikaatori COFOG (Classification of the Functions of Government) ning Kõrgessaare valla arengukava tegevuskava tegevuste alusel. Eraldi on välja toodud personalikulud.

Eelarve esitatakse eurodes. Seletuskirjas esitatakse näitajaid osaliselt ka eesti kroonides.

2. TULUD

Kõrgessaare valla eelarveline tulubaas koosneb traditsiooniliselt maksutuludest, järgnevad toetused riigilt, omatulud ja muud tulud.

Joonis 1. Tulud perioodil 2007 – 2011 (tuhanded kroonid)

2.1 MAKSUD

Maksutulud moodustavad 2011.a eelarve tulude mahust 62 %.

Tabel 1. Kõrgessaare valla demograafiline struktuur

	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011
0 – 6 aastaseid	78	66	67	75
7 -18 aastaseid	177	166	153	145
19 -64 aastaseid	869	873	863	870
65a ja vanemaid	247	245	238	237
Kokku	1371 inimest	1350 inimest	1321 inimest	1327 inimest

Tabel 2. Rahvastikuga seotud näitajad perioodil 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
Elanike arv	1 371	1 350	1 321	1 327
Maksumaksjate arv	574	564	533	518
Registreeritud töötute arv	28	34	70	79
Maksmaksjate osakaal elanikest	42%	42%	40%	39%
Töötute osakaal elanikest	2%	3%	5%	6%

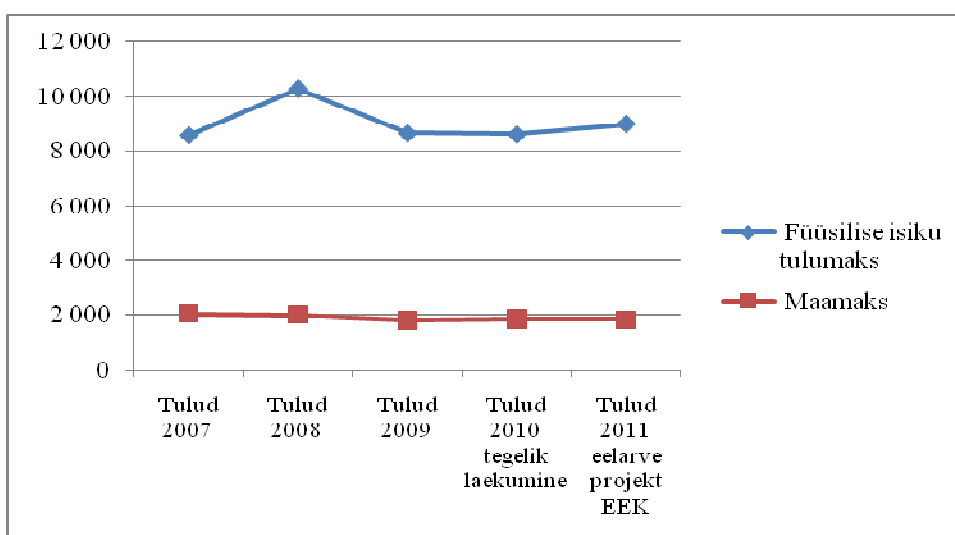
Üksikisiku tulumaks laekub tulumaksuseaduse alusel. Maksu arvestab täismahus Maksu- ja Tolliamet ning kajastab füüsiliselt isikult saadud tulumaksust osa edasiantava maksuna KOV-le. 2011.aastal eraldab Maksu- ja Tolliamet kohalikele omavalitsustele 11,4% antud territooriumile registreeritud isikutelt laekunud üksikisiku brutotulust.

Üksikisiku tulumaksu prognoosi on suurendatud võrreldes 2011.a eelarve koostamise lähtetingimustega.

Maamaks arvutatakse Keskkonnaministri 30 novembri 2001.a määruse nr 50 „Maa korralise hindamise tulemuste kehtestamine“ alusel määratud maatüki maksustamishinna ja Maamaksuseaduse § 5 ettenähtud maamaksumäära 0,1-2,5% korrutamise tulemusel.

Maksumäära kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu. 2011.aastal muutusi maksumääras ei ole planeeritud, seega on hinnatsoonis H0392001 maksumääraks 1,5% maa maksustamishinnast aastas, hinnatsoonis H0392002 2,5% ning valla haldusterritooriumil haritava maa ja loodusliku rohumaa maksumäär 1,5%.

Maamaksu kogusumma sõltub maksuvabastustest ja soodustustest. Kui omavalitsus rakendab maksuvabastusi, siis kohalike omavalitsusüksuste eelarvetulude vähenemist riigieelarvest ei hüvitata.

Joonis 2. Maksud perioodil 2007-2011 (tuhanded kroonid)

2.2 KAUPADE JA TEENUSTE MÜÜK (OMATULUD)

Kaupade ja teenuste müük moodustab eelarve tulude mahust 11 % kokku ja jaguneb järgmiselt:

2.2.1 Riigilõiv

Kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekub, sellest:

- Ehituslubade väljastamine (2000 krooni ehitise püstitamiseks, millele lisandub 5 krooni iga ehitatava ruutmeetri eest ehitusprojektis fikseeritud ehitise suletud netopinnast arvestatuna, 1000 krooni üksikelamu püstitamiseks, 500 krooni ehitusloa väljastamise eest).
- Kasutusloa väljastamine (1000 krooni ehitise kasutusloa väljastamise eest; 500 krooni üksikelamu kasutusloa väljastamise eest; 140 krooni ehitise lammutusloa eest; 120 krooni ehitise teenindamiseks vajaliku rajatise kasutusloa eest).
- Kirjaliku nõusoleku taotluse läbivaatamise eest 500 krooni.

2.2.2 Laekumine haridusasutuste majandustegevusest

- **Söökla teenustööd**

Söökla väljarentimisest saadav tasu (2400 krooni kuus), lisaks ruumi (saali) kasutamine (100 kr tund).

➤ **Lasteaia õppetasu**

Lapsevanema tasu koolieelse lasteasutuse kulude katmisel.

Vastavalt Koolieelse lasteasutuse seadusele toimub lasteasutuse majandamis-kulude, personali töötasu ja sotsiaalmaksu ning õppevahendite kulude osaline katmine volikogu otsuse alusel vanemate poolt.

Kõrgessaare valla lasteaias Vigri on 2009.a õppetasu suuruseks kehtestatud 100 krooni kuus perest lasteaias käiva esimese lapse kohta, 75 krooni (2 last perest – teine laps), 50 krooni (3 last perest – kolmas laps). 2010.aastast on vastavad tasud 150, 100 ja 75 krooni.

➤ **Lasteaia toiduraha**

Vastavalt Koolieelse lasteasutuse seadusele katab lapse toidukulu lasteasutuses vanem. Lapse toidukulu päevamaksumuse otsustab hoolekogu ja kinnitab juhataja. Lasteaias Vigri on toiduraha arvestuse aluseks tegelik toiduainete kulu maksumus. Toidupäeva maksumusest on lõunasöögi osatähtsus ca 50%, hommikusöögi osatähtsus 20%, õhtusöögi osatähtsus 30%).

➤ **Kooli toiduraha**

Arvestuslik kulu õpilaste toitlustamisest (a´15 kr), lisaks tulu koolilõuna müügist (a´25 või 35 kr olenevalt menüüst).

➤ **Töövihikute müügitulu**

Töövihikud saavad õpilased tasuta (eraldus tasandusfondis), tasutakse erinevate õppematerjalide eest.

➤ **Muusikaklassi õppetasu**

Lauka Põhikoolis õpilase tasu 300 krooni kuus, arvestusperiood 9 kuud.

➤ **Muud haridusasutuste omatulud**

Vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse osalevad munitsipaalkooli tegevuskulude katmises täies ulatuses teised vallad või linnad proportsionaalselt selles koolis õppivate nende haldusterritooriumil elavate õpilaste arvuga.

Tabel 3. Õpilaskoha maksumus kroonides

	Lauka Põhikool	Lasteaed Vigri
2009 a	2 123	4 069,75
2010 a	1 318	3 127,67
2011 a	1 699	3 247,75

Muudeks omatuludeks on veel Kõpu liitklassi interneti püsiühenduse kasutamise katteks saadav tasu ja haridusasutuste majutusteenus.

2.2.3 Laekumised kultuuriasutustelt

➤ **Raamatukogu muud teenused**

Vastavalt Rahvaraamatukogu seadusele ja kohaliku omavalitsuse üksuse regulatsioonidele rahva-, eriala- ja teadusraamatukogud põhimäärusejärgsest tegevusest laekuvad tulud on näiteks lugejapiletite müük, viiviste võtmine, raamatukogudevaheline laenutegevus, raamatute müük, paljundustööd, fototeenused, näituste korraldamine (ei arvestata haridusasutuste koosseisus olevaid raamatukogusid).

➤ **VAK`i tasulised üritused ja teenused**

Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse regulatsioonidele rahva- ja kultuurimajade põhimäärusejärgsest tegevusest ning pääsmete müügist laekuvad tulud, samuti ruumide (üritusteks) üürimisest.

2011. aastal planeeritakse tasustada täiskasvanute ringid.

2.2.4 Laekumised spordiasutustelt

Vastavalt Spordiseadusele ja kohaliku omavalitsuse üksuse regulatsioonidele spordibaaside ja –komplekside põhimäärusejärgsest tegevusest tulenevate tasuliste teenuste osutamisest laekuvad tulud nagu spordiürituste korraldamine (osavõtutasud), spordirajatiste rent (jõusaali kasutamine), saunade, duššide kasutamine.

2.2.5 Laekumised sotsiaalasutustelt

➤ Koduteenuste tasu

Osutatava avahooldusteenuse eest tasuvad teenuse saajad 7-10 % oma pensionist kulude katteks.

➤ Muu teenuste tasu

Sotsiaalhoolekande autode kasutamise eest laekuv tulu.

➤ Päevakeskuse teenused

Pesu pesemine, triikimine, rõivaste pispärändused, dušši all käimine jms.

2.2.6 Laekumised elamu- ja kommanaalmajandusest

➤ Vesivarustuse müügi tulu

Ühisveevärgist tarbitav üks m³ vett maksab 8,70 kr (0,56€)

➤ Eluruumide kasutamine

Tulud korterite üürist ja kinnimakstavatelt kommunaalkuludelt, seal hulgas kinnisvarainvesteeringutelt.

2.2.7 Laekumised keskkonnaalastelt tegevustelt

➤ Kanalisatsiooniteenused

Ühiskanalisatsiooni üks m³ maksab 18,80 kr (1,20€)

2.2.8 Laekumised üldvalitsemisest

Tasud erastamise eeltoimingutelt, veoseload, Subaru kasutamise tasud, kantseleiteenused jms.

2.2.9 Laekumine muudelt majandusaladelt

➤ Laekumised muudelt majandusaladelt

Kajastatakse tuletornide piletimüügitulu.

Piletite hinnad kõikides tuletornides ühtsed:

täiskasvanu 20 kr (1,28€), õpilane 10 kr (0,64€).

2.2.10 Üüri- ja renditulud

Kajastatakse kinnisvarainvesteeringute ja muu vara üüri- ja renditasu, samuti nende internetiühenduse, elektri ja telefoni kasutamise katteks saadavat tulu.

2.2.11 Laekumised õiguste müügist

➤ Hoonestusõiguse seadmise tasu

Munitsipaalmaale hoonestusõiguse seadmise reglementeerib seaduste alusel kohaliku omavalitsuse üksus ning hoonestusõiguse tasu laekub omavalitsuse üksuse eelarvesse.

Kõrgessaare vallal on alates 2002.a II kvartalist hoonestusõiguse seadmise leping AS Elisa Eesti AS-iga 35 aastaks tasuga 2 600 krooni kuus.

➤ **Maa rendi tulu**

Maa renditulu on tasu riigi- ja munitsipaalmaa, samuti muude valitsussektori subjektide omandusse kuuluva maa lepingu alusel piiratud ajaks kasutusse andmise eest.

Kõrgessaare vallal on rendileping Ado Alliksoo'ga kahe valla maaüksuse kasutamiseks aastatasuga 210 krooni.

2.2.12 Muu kaupade ja teenuste tulu

Renault Traficu, murutraktori jms teenused.

2.3 TOETUSED

➤ **Sihotstarbelised**

PRIAlt koolipiima toetus, Kärdla Linnavalitsuselt riigipoolne raamatute soetuse toetus, Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumilt teede rekonstrueerimiseks, jms.

- Avalikult kasutatavate kohalike teede hoiuks on eraldatud 32 511 €
- Õppelaenude kustutamiseks 2 298 €
- Riigieelarvest Kõrgessaare Raamatukogule teavikute toetus 2 079 €

➤ **Mittesihotstarbelised**

Riigieelarve valla- ja linnaelarvete tasandus(toetus)fondi vahendid jaotatakse igaaastases riigieelarves jaotusvalemi alusel.

2011 a eraldus (projekt) hariduskulude toetuseks 186 306 € sh:

- Palgavahendid koos koolituskuludega 153 657 €
- Õppevahendid 4 845 €
- Investeeringute katteks 2 586 €
- Koolilõuna 11 779 €
- Õpilaskodu 10 000 €
- Lasteaiaõpetajate koolituskuludeks 975 €
- Ainesektsioonidele 923 €
- Õpilasüritusteks 1 541 €

Lisaks eraldused:

- Toimetulekutoetuseks 15 189 €
- Sotsiaaltoetuste osutamise toetuseks 1 280 €
- Sündide ja surmade registreerimise korraldamise toetuseks 38 €

2.4 MUUD TULUD

- **Intressitulud**

Arvestatakse ajutistelt vabade vahendite deponeerimisest saadavaid intressitulusid.

- **Vara müük**

Planeeritud on müüa Heinamaa mü, Käina tee 44 kinnistu, Tööstuse tee 17a kinnistu ja Käina tee 14-17 korter. Ettepanek on müüa ka Sireeni mü.

- **Maavara**

Maavara kaevandamisõiguse tasu arvestab Keskkonnaministeerium ja kannab üle järgmiselt:

- 100 % riigieelarvesse, kui maavaravaru kaevandatakse piiriveekogus, territoriaal- ja sisemeres või omavalitsusüksusteks jaotamata muus veekogus;
- 50 % riigieelarvesse ja 50 % kaevandamisala asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse, kui maavaravaru kaevandatakse käesoleva lõike punktis 1 nimetatata piirkonnas asuvas üleriigilise tähtsusega maardlas;
- 100 % kaevandamisala asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse, kui maavaravaru kaevandatakse kohaliku tähtsusega maardlas.

- **Vee-erikasutustasud**

Laekub kohalikele omavalitsustele Veeseaduse alusel. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega vee erikasutusloa alusel. Vee erikasutuse tulu arvestab Keskkonnaministeerium, kes kannab sellest osa kohalikule omavalitsusele.

- **Saastetasud**

Saastetasu laekub kohalikele omavalitsustele saastetasu seaduse alusel. Tulu arvestab Keskkonnaministeerium ja kannab selle kohalikule omavalitsusele.

3. FINANTSEERIMISTEHINGUD

Kulude katmiseks tehakse finantseerimistehinguid, milleks võivad olla laenude võtmine, finantsvarade soetamine ja müük ning reserve kasutamine. Finantsvarad on hoised, ostetud väärtpaberid ja muud taolised varad. Kohustused on võetud laenud, emiteeritud väärtpaberid ja muud taolised kohustused. Finantseerimistehingute sisuks on lihtsustatult öeldes muutus finantsvara likviidsuses.

Vastavalt "Valla- ja linnaeelarve seadusele" võivad kohaliku omavalitsuse olemasolevad ja võetavad kohustused kokku moodustada eelarve puhastuludest kuni 60%.

Tabel 4. Laenude tagasimaksed

	laen I (EUR)	laen II (EUR)	laen III (EUR)	kokku EUR	Kokku EEK
2010	53 340	16 868	8 620	78 828	1 233 398
2011	53 340	16 868	8 620	78 828	1 233 398
2012	53 340	16 868	8 620	78 828	1 233 398
2013	39 745	16 868	8 620	65 233	1 020 678
2014		16 868	33 044	49 912	780 954
2015		16 868		16 868	263 933
2016		16 868		16 868	263 933
2017		12 650		12 650	197 936
Kokku	199 765	130 729	67 524	398 018	6 227 627

Võlakoormuse %	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kõrgessaare vald	43%	34%	31%	27%	31%	36%

4. KULUD

Vastavalt Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6-le on kohaliku omavalitsuse ülesanneteks korraldada antud vallas või linnas sotsiaalabi ja -teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, territoriaalplaneerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavate korrashoidu, juhul, kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita. Samuti on omavalitsusüksuse korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvialakoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hoolekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses.

Kõrgessaare valla 2011.aasta eelarves on kulud grupeeritud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori COFOG (Classification of the Functions of Government) alusel järgmislt:

- Üldvalitsemine (vallavolikogu, vallavalitsus, reservfond, võla teenindamine, osalemine maakondlikes või üle-Eestilistes organisatsioonides).
- Majandus, keskkonnakaitse, elamu- ja kommunaalmajandus (tänavate korrashoid, liikluskorraldus, transpordikorraldus, planeerimine, haljastus, jäätmekäitlus, heitveekäitlus, elamu- ja kommunaalmajandus, veevarustus, tänavavalgustus, valdkonna haldamine).
- Vaba aeg, kultuur, sport (Vaba Aja Keskus (sh noortekeskus), raamatukogu, kohalikud kultuuriüritused, seltside jms) toetamine.
- Haridus (lasteaed, gümnaasium, koolihaldusasutus, lasteaia-, põhikooli- ja huvikooliteenuste ostmine teistelt KOV-lt, õpilasvahetus).
- Sotsiaalne kaitse (puuetega inimesed, eakad, lastega pered, töötud, ravikindlustusega hõlmamata isikud, päevakeskus, valdkonna haldamine).

Valitsuse seisukoht kulude planeerimisel on:

- personalikulud 2010.a tasemel;
- inventari soetust ei toetata;
- kultuuri ja spordiüritusi on võimalik korraldada odavamalt ning lõplikud kokkulepped kujunevad läbirääkimiste käigus.

4.1 ÜLDVALITSEMINE

Valla juhtimine on suurel määral seotud temale seaduste ja teiste riigivõimu aktidega pandud funktsioonide täitmisega ja valla maine kujundamisega.

Omavalitsuse juhtimises on olnud viimastel aastatel stabiilsus, välja on kujunenud juhtimisstruktuur. Kuna nõuded on rangemad ning riigi poolt on delegeeritud järjest enam ülesandeid omavalitsusele, siis olemasolevate ametikohtade arvuga suudetakse vaid olulisem ülesannetest täies mahus täita.

Koostööd tehakse teiste Hiiumaa omavalitsustega ning asutustega, samuti üleriigiliste omavalitsuste organisatsioonidega (näiteks EMOL).

Üldvalitsemise all kajastatakse vallavolikogu ja -valitsuse, üldise reservfondi, laenuintresside tagasimaksete ja üldiste avaliku sektori ülekannete kulusid.

2011.aasta üldvalitsemise eesmärkideks on:

- tagada haldustoimingute kiire ja täpne täitmine.
  - **Vallavolikogu** - Liikmete tasud, esinduskulud
  - **Vallavalitsus**

Vallaelanike, volikogu ja valitsuse teenindamine.

Majandamiskuludes on kõikide halduste kulud bürootarvetele ja kirjavahetusele, vallamaja laua- ja mobiiltelefonidele, internetiühendusele, riist- ja tarkvara hooldusele ja kasutusele, vallamaja ülalpidamisega kaasnevatele kuludele, inventari hoolduse kulud, audiitorteenus, programmide kasutus- ja arendustasud, sõiduauto Subaru ülalpidamiskulud, isiklike sõiduautode ametisõitudeks kasutamise kulu. Lippude, vimplite jm soetus. Tasud pankadele ülekannete eest, otsekorralduste tasud, TeleHansa kuutasud.

Siin kajastatakse ka Maksu- ja Tolliametile ülekandmisele kuuluv käibemaks.

Turvameetmete rakendamise tagamiseks oleks vaja 95 000 krooni (valvesignalisatsioon, tuletõrjesignalisatsioon), hetke projektis ei ole kulusid kajastatud.

- **Reservfond**

Reservfondi eelarvet kajastatakse üldvalitsemise eelarves muude kuludena. Reservfondi kasutamisel suunatakse vahendid vastavatesse tegevusalade eelarvetesse. 2011.a planeeritud 6 391 €.

- **Valimiskomisjon**

Seadusest tulenevate ülesannete täitmine valimiste vahelisel perioodil.

- **Omavalitsusliidud**

Osalemisega seotud kulud HOL-is, EMOL-is, MTÜ Kõrgessaare Sadam, MTÜ Hiidlaste Koostöökogu, MTÜ Hiiukala, Hangete Korraldamise MTÜ.

- **Võla teenindamine**

Kajastatakse laenulepingute lepingutasud ja intressid.

- **Omafinantseerimise fond**

Projektide kaasfinantseeringud. 2011.a planeeritud 12 782,61 € ning 2010.a ületulevad vahendid 3 243,13 €.

4.2 MAJANDUS

Majanduse ja keskkonnakaitse tegevusala peamised eesmärgid 2011.aastaks on:

Teede, tänavate hoolduses

- tagada lume- ja libedusetõrje
- tagada bussiootepaviljonide hooldus ja korrashoid;

Keskkonnakaitstes, jäätmekäitluses, heakorra tagamises

- tagada haljasalade niitmine;
- tagada haljasalade pidev koristus;
- korraldada elanikelt vanarehvide, elektroonika ja suurjätmete tasuta vastuvõtt üks korda aastas;

Tänavavalgustuses

- tagada tänavate/teede nõuetekohane valgustus;
- tagada vallale kuuluvate teede välisvalgustuste hooldus ja remont;

➤ **Maakorraldus**

Majanduskuludes mobiiltelefoni kulu, sõiduauto kasutamise kompensatsioon, programmi M-eXpert arendustasu.

➤ **Valla teed**

Kohalikud teed on põhiliselt kruusakattega, pinnasteid on 1,4 km. Teede ja tänavate seisund on rahuldav, kohati esineb raskesti läbitavaid lõike. Kõik teed on inventariseeritud.

Valla bussipeatuste ja – ootepaviljonide asukoht vajab optimeerimist; ootepaviljone remonditakse vastavalt vajadusele.

Eesmärk: Igal aastaajal on tagatud teede hea läbitavus ja sõidetavus ning valla territooriumil olevad riigiteed on mustkatte all vastavalt üldplaneeringus kavandatule ning vallateed on tolmuwab. Ühiskondliku transpordi ootekohad (n: bussiootepaviljonid, - peatused) on optimeeritud ning kasutajatele on tagatud esmane mugavus ja turvalisus.

Korrashoidu teostatakse summas, mida eraldatakse riigi poolt.

• **Tuletornid**

Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletornide majandamise ja arendamise kulud, mis tehakse piletimüügi tulude arvelt. MTÜ Eesti Tuletorniselts liikmemaks.

• **Planeerimine**

Detailplaneeringud, riigilõivud ja teadete avaldamise kuulutused.

• **Tahkuna kordon mü**

Kajastatakse kulud elektrile jm, mis kaetakse Hiiumaa Militaarajalooseltsi poolt (tuludes art 3233 sees)

- **Majanduse haldus**

Ehitusnõuniku personalikulud. Mobiiltelefoni kulud ja sõiduauto kompensatsioon.

- **Jäätmekäitlus**

On valminud ja heaks kiidetud Hiiumaa valdade ühine jäätmekava. Hiiumaa Jäätmejaam asub Käina vallas, Ristivälja külas. Ohtlike jäätmete kogumispunkt asub Kõrgessaares. Pakendijäätmemajad asuvad Kõrgessaares (2 tk), Lauka külas, Kõpu külas, Rootsi külas, Kalana külas, Malvaste teeristis, Luidja külas ja Tahkunas.

Jäätmehooldus on korraldatud nii, et on välditud pinnase- ja põhjavee ning õhu saastamine, esteetiline reostus. On korraldatud optimaalselt valla territooriumil prügi kogumine konteineritesse ja äravedu prügilasse. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud taaskasutatavate jäätmete sorteerimine ja kogumine kohtadel.

Majanduskuludes prügiveedu, jäätmeregister.

- **Heitveekäitlus**

Kõrgessaare alevik ühiskanalisatsiooniga on liitunud u 450 elaniku e. 90 % aleviku elanikkonnast. Ühiskanalisatsiooniga on ühendatud 16 korterelamut, 7 üksikelamut, asutused ja ettevõtted. Lauka küla ühiskanalisatsiooniga on liitunud u 170 elaniku e 90% küla elanikkonnast. Ühiskanalisatsiooniga on ühendatud 6 kortermaja (62 korterit), Lauka Põhikool, Põhikooli söökla, seltsimaja ja 4 üksikelamut.

Kulud Lauka ja Viskoosa kanalisatsiooni trasside ja puhastite korrashoiuks. Infotehnoloogias interneti püsiühenduskulu. Muudes kuludes saastetasud.

- **Haljastus**

Omavalitsuse poolt on korraldatud Kõrgessaare aleviku avalike haljasalade (2,93 ha) ning bussijaamade (ca 0,1 ha) korrashoid.

Personalikulud kahele täiskoormusega töölisele. Majanduskuludes kulud mobiiltelefonile, Renault Traficu ülalpidamisele koos kasutusliisinguga. Kulud inventarile ja platside korrashoiule.

- **Veemajandus**

Kõrgessaare aleviku ja Lauka küla ühisveevärki haldab Kõrgessaare Vallavalitsus. Vallal on alevikus 2 puurkaevu, millest üks on kasutuses ja varustab põhilise osa asula elanikkonnast joogiveega.

Endise kalatööstuse puurkaevude valdaja on 2007 aasta septembri seisuga AS Rubla. AS Rubla omab asulas 3 puurkaevu. Neilt saab ka vee 10 eluruumi e. 20 inimest.

Lisaks on puurkaevud Kõrgessaare Sadamas (omanik Best Holding OÜ) ja asula äärealadel asuvatel üksikelamutel. Viimased on enamuses reostatud kunagise põlevkiviõli reostuse tõttu. Veevõrgud on omavahel ühendamata.

Lauka külas on kasutusel üks puurkaev, veetorustik 3000 m, kanalisatsioonivõrgustik 1800 m survetrass 560 m, üks reoveepumpla ja üks reoveepuhasti.

Lauka, Viskoosa, Luidja ja Kõpu pumplate ja trasside majandamiskulud. Muude kulude all vee-erikasutustasud.

- **Tänavavalgustus**

Tänavavalgustusvõrguga on haaratud Kõrgessaare alevik ja Lauka küla. Kõrgessaare aleviku tänavavalgustusvõrk on amortiseerunud (isoleerimata õhuliinid ja oksüdeerunud juhtmed, puitkandepostid vajavad väljavahetamist), mistõttu võrgu haldamine on muutunud kulukaks. Vajadus on nii Laukal kui Kõrgessaares tänavavalgustus laiendamiseks ning olemasolevate tänavavalgustuspostide asukohtade muutmiseks, et tagada parem valgustus teeäärtes (praegu asuvad postid peamiselt hoonete lähedal, jättes teeäärsed liikumisalad pimedaks). Tänavavalgustus on Reigi kalmistu parkla – Kõrgessaare teeristi äärde jääval kergliiklusteel.

Kulud elektrile ja jooksvaks korrashoiuks.

- **Elamumajandus**

Munitsipaalomandis on kolm korterit Lauka külas (4-toaline, 3-toaline ja 2-toaline) ja Kõrgessaare alevikus on kaks sotsiaalelamispinnana kasutusel olevat pinda: korter (1-toaline) ning korter osana ridaelamust (1 -toaline).

Kuludes kajastatakse korterite Käina tee 28-7, Käina tee 14-16, Käina tee 14-17 elektrit, ühistute makse jne. Otsesed kulud kaetakse üürnike poolt ja kajastatakse tuludes art 322502 sees.

- **Kalmistud**

Kalmistute (Kõpu I ja II; Malvaste, Puski, Reigi, kokku 6,38 ha) korrashoid. Kalmistuvahtide personalikulud. Vajaminevad korrashoiu materjalid (vesi, liiv, bensiin jne), inventar (rehad, kärud, kastekannud jne) jne.

- **Muud elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus**

Personalikuludes veemajandustehniku ja süsteemispetsialisti personalikulud.

Majanduskuludes mobiiltelefoni kulu, sõiduauto kasutamise kompensatsioon, kulud inventarile, infotehnoloogiale.

4.3 KULTUUR

4.3.1 Kõrgessaare Raamatukogu

Kõrgessaare Raamatukogu asub valitsejamaja ruumides Kõrgessaare alevikus Tööstuse tee 16. Ruumide suurus vastab (ruumid suurustega 41,5 m², 23,5 m², 25,4 m² + osaliselt fuajee kasutusvõimalus) hetkel vajadustele.

Teeninduspunkt on Laukal seltsimaja ruumides ja Kõpus Internaatkoolis.

Lauka teeninduspunkti ruumid vajavad kiiret kapitaalremonti, nende küttesüsteem on vajalik korrastada.

Luidjal korraldab laenutust MTÜ haridusselts EDU.

Raamatukogu teeninduspunktid pakuvad AIP teenust.

Kõrgessaare Raamatukogu eesmärgid:

- Kõigile soovijatele on tagatud rahvaraamatukogu ressursside kättesaadavus ja juurdepääs uutele infoallikatele.
- On väärtustatud raamatukultuuri ja suurendatud huvi lugemise vastu elanikkonna, eelkõike laste ja noorte hulgas.
- on rahuldada ja arendada elanike kultuuri-, hariduse-, teabe- ja meelelahutuse vajadusi, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist .

Teenustasud Kõrgessaare Raamatukogus on kehtestatud Kõrgessaare Vallavalitsuse 20.10.1999.a korraldusega nr 385. Paljundamine: täiskasvanud teenuse kasutajale - üks leht suurus A4 0,06 €, A3 0,13 €; Õpilasele üks leht A4 0,03 €; A3 0,06 €; Paljundusteenust osutatakse ainult asutuse paberil.

Printeri kasutamise hinnad: A4 0,13 €/leht

Kõrgessaare Vallavalitsuse 23.11.2000 korraldusega nr 507 laenutatakse Kõrgessaare Keskraamatukogus videoid:

1-2 ööpäeva 1 video 1,09 €

3 -7 ööpäeva 1 video 1,28 €

alates 8.-ndast ööpäevast 0,96 € iga ööpäev.

Struktuuris 2,5 ametikohta, lugejaid ~450.

2011. a plaanis viia läbi raamatufondi inventuur Kõrgessaares ja Laukal, seoses sellega planeeritud ajutiste lepingute tasusid (antud projektist välja jäetud).

Üritustest plaanis raamatukogutunnid lasteaed Vigri ja Lauka Põhikooli lastega, raamatukogupäevade üritused oktoobris, parimate lugejate tunnustamine, tööjuubeli tähistamine koos Linnusilma ja lugejatega, kes lugenud 20+

4.3.2 Kõrgessaare Vaba Aja Keskus

Kõrgessaare Vaba Aja Keskus (VAK) on valla spordi- kultuuri- ja noortekeskus, kelle korraldada on kõik valla suuremad spordi - kultuuriüritused ja noorte tegevused. Siin asub Kõrgessaare valla ainus täismõõtmetega spordisaal. VAK Tervisemaja spordisaalis toimuvad ka Lauka Põhikooli kehalise kasvatus tunnid. VAK-is asub jõusaal. Tervisemajas asuvad ka Perearstikeskus, apteek ja avalik internetipunkt. Vaba Aja Keskuse ühte haldusüksusesse kuulub ka nn. Valitsejamaja (endine Kõrgessaare Algkool), kus tegutsevad mitmed huviringid, korraldatakse koosolekuid ja toimuvad väiksemat sorti kultuuriüritused ning kus noortega töötab kultuuri- ja noorsootöötaja.

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse tegevuse eesmärgid on:

- kohaliku kultuuri- ja spordielu korraldamine ja edendamine;
- rahvakultuuri säilitamine ja edendamine;
- tervislike eluviiside propageerimine;
- harrastus- ja professionaalse kultuuri vahendamine;
- noortele vaba aja veetmise võimaluste loomine, noorsootöö alases tegevuses lähtutakse avatud noorsootöö põhimõtetest;
- noorsootegevuse organiseerimine, toetamine ja sellealastes projektides osalemine;
- Kõrgessaare valla mainekujundamisega seotud ürituste ja tegevuste korraldamine.
- Regulaarselt korraldatakse valla elanikkonnale ja valla territooriumil asuvatele äriühingutele ja teistele ühendustele kultuuri- ja spordiürituste teavitamist, läbiviimist ning planeerimist.
- Koostöö koolidega, lasteaedadega ja raamatukoguga, kolmanda sektoriga ning erinevate maakonna samalaadsete organisatsioonidega on tulemuslik ja aktiivne.
- Osutatakse kõigile huvilistele mitmekülgset huvi- ja vabaajateenuseid, neid arendatakse regulaarselt, neid tutvustatakse pidevalt ning tegevustesse on haaratud võimalikult palju lapsi ja noori, mistõttu on vähenenud nende sihitult ringihulkumine ning suurenenud üldine turvalisus.

Oma eesmärkide saavutamiseks Kõrgessaare Vaba Aja Keskus:

- korraldab kultuuri, spordi ja noorsooüritusi;
- korraldab spordi- ja huviringide ning noorsootööalast tegevust.;
- teeb koostööd valla ja maakonna teiste kultuuri- ja haridusasutuste ning muude asutuste ja vabaihendustega valla kultuuri-, spordi- ja noorsootöö alaste tegevuste arendamisel;
- nõustab noori ja vahendab noortele suunatud informatsiooni;
- annab ruume rendile ja laenutab inventari.

Kõrgessaare alevikus, Tööstuse tee 25 asuva Tervismaja hoones asuvad peale treeningisaalide (kus toimub erinevate spordialade harrastustegevus) interneti püsiühendusega Avalik Interneti Punkt (AIP), milles on 4 arvutit, ruume rendivad OÜ Kärkla Apteek Kõrgessaare haruapteek, FIE Vilje Veevo ja Kõrgessaare Pearingstikeskus OÜ, ühte ruumi saab kasutada konstaabel oma vastuvõtuks. Hoonesse paigaldatud AS Swedbank sularahaautomaat.

2005 aastal valmis kammersaal, sellega lisandus võimalusi mitmekülgseks kultuuritegevuse laiendamiseks.

Alates 2002. aasta sügisest kuulub Kõrgessaare Algkooli kasutuses olnud hoone (endine valitsejamaja) Kõrgessaare VAK hallatavate hoonete koosseisu. Selle hoone kasutuselevõtuga on laienenud võimalused huviringide tegevuseks.

Hoones asub alates 2002. aasta oktoobrist Kõrgessaare Raamatukogu ning kaks ruumi (28 m² ja 13,4 m²) on eraldatud Lauka Päevakeskusele.

Jõusaali külastamise tasu: ühe korra hind (kuni 1,5 tundi) 10.00 kr, Kuutasu 100.00 kr.

Spordi ja kultuuriürituste tegevuskava eraldi lisana.

- **Seltsitegevus**

Tegevustoetus seltsidele ja kinnimakstavad elektri ja interneti kulud.

- **Valla Teataja**

Elanike teavitamine valitsuse ja volikogu õigusaktidest, artiklite ja fotode lisamine valla lehe elavamaks muutmiseks. Valla teataja, mis ilmub alates 2001 aastast 1 kord kuus, väljaandmisega seotud kulud. Trükiarv on 620 eksemplari.

4.4 HARIDUS

Haridusvaldkonna 2011.a peamised eesmärgid on:

- tagada elanikele võimalus omandada kvaliteetne ja konkurentsivõimeline alus- ja põhiharidus
- toetatakse ja soodustatakse elukestvat õpet arvestades seejuures erivajadustega õppijate vajadusi.
- tagada kvaliteetse hariduse andmine kaasaegses õpikeskkonnas;
- tagatud on meie lasteasutustes maitsev ja tervisekaitsenõudeid arvestav toit (koolilõuna; lasteaia hommiku-, lõuna- ja õhtusöök) kõikidele lastele.

4.4.1 Lasteaed „Vigri“

Vallas on üks lasteaed VIGRI, mis asub 1980. aastal valminud lastepäevakoduks ehitatud hoones, tegevuskoht Kõrgessaare alevik.

Teeninduspiirkond on Kõrgessaare valla territoorium.

Elukohast lähtuvalt osa lapsi kasutavad Kärkla lasteaedade teenuseid.

Töötajad on nõuetekohase kvalifikatsiooniga.

Lasteaed „Vigri“ eesmärgid:

- koostöös erinevate institutsioonidega on teadvustatud alushariduse tähtsust kui hariduse vundamenti, millega on toetatud laste võimete- ja huvidekohast arengut eluks ja kooliks ning kujundatud vajalikke väärtushinnanguid ja põhioskusi
- tagada lasteaia õppe ja kasvatustegevus vastavalt riiklikus õppekavas kehtestatud nõuetele.

Lasteaed tagab hetkel alusharidusteenuse kuni 44 lapsele (oktoobris 2010 munitsipaallasteaias 40 last), moodustatud vastavalt vanusele liitühm ja aiarühm. Seoses nõudlusega lasteaiakohtadele septembrist 2011, planeeritakse avada sügisest söime rühm kuni augustini 2012. See toob kaasa kahe õpetaja ja ühe õpetajaabi tööle võtmise. 2011 aastal kuluvajadus 5 113 €.

Õppetasu suurus on määratud Kõrgessaare Vallavolikogu 18.12.2009 määruse nr 4 „Lasteaias Vigri vanemate poolt kaetava osa määr“. Tasu suurus ühe lapse kohta 9,60 €, perest teise lapse 6,40 € ja perest kolmas laps 4,80 €.

Lasteaed Vigri korraldab toitlustamist lasteaiahoones asuva köögi baasil. Toidurahade suurus kujuneb vastavalt tegelikele toiduainete kuludele.

Struktuuris kinnitatud 11,25 ametikohta, planeeritakse juurde septembrist 2011 kuni august 2012 3 ametikohta.

Planeeritavad üritused:

Jaauar: Kannunäitus 10.-14.01; Kolmekuninga päeva kontsert vanavanematele 13.01.

Veebruar: Mängupidu „Sõbrake „, 14.02; Eestil Vabariigil on sünnipäev 23.02; Hõissa vastlad

Märts: Tüdrukute päev 08.03; Nukuteatri külastus Kärddlas; Lasteaia laulupäev 24.03.

Aprill: Poiste päev 01.04; Käina Jäätmekäitlusjaama külastus (KIKi projekti raames); Tibupidu 21.04

Mai: Maastikumäng mõisapargis 02.05; Lahtiste uste päev emadele 09.05; Lõpupidu

Juuni: Lasteaia 49.sünnipäev 01.06.

4.4.2 Lauka Põhikool

Praeguseks on koolimaja nii seest kui väljast renoveeritud. Koolil on oma raamatukogu, kaasaegne arvutiklass, õppekööök, töökoda ja söökla. Ehitusjärke ootavad väliõppeklass, staadion ja võimla. 01. oktoobri 2010.a. seisuga õpib Lauka koolis 85 last ja õpetajaid on 16.

2/3 õpilasi elab koolist kaugel ja kasutab kooli sõiduks koolibussi või ühistransporti.

Koolis töötab pikapäevarühm, kus õpilased saavad viibida kuni kooli- või liinibussi väljumiseni.

Lauka Põhikooli õpilaste toitlustamine on korraldatud koolisööklas, mis on kaasaja nõuetele vastavalt renoveeritud ning sisustatud. Lauka Põhikooli liitklassi ja õpilaskodu õpilastele on toitlustamine korraldatud Kõpu Internaatkooli baasil.

Vallas on üks munitsipaalkool - Lauka Põhikool, millel on I-IV klassi õpilastest koosnev liitklass tegevuskohaga Kõpu küla (tegevus toimub Kõpu Internaatkooli renditavates 100 m² suurustes ruumides). Liitklassi säilitamine on tingitud suurest vahekaugusest Lauka Põhikooliga. Liitklassile on loodud head töötingimused Kõpu Internaatkooli ruumides, mis võimaldab lapsel alghariduse saamist võimalikult kodu lähedal, lapse tervist säästvalt ja arengut soosivalt.

10. septembril 2007 oli Lauka Põhikoolis 106 õpilast; 10. septembril 2010 on õpilasi 85.

Eesmärk:

Meie koolides õpetatakse õpilasi nii, et nad on omandanud konkurentsivõimeline põhihariduse; arendatud õpilaste teadmisi, oskusi ja võimeid nii, et on loodud eeldused kujunemaks kaaslasid arvestavad, otsustus- ja vastutusvõimelised ning ühiskonnas toimuvat mõistvad isiksused, kes suudavad jätkata õpinguid täiendava hariduse omandamiseks.

4.5 SOTSIAAL

Sotsiaalvaldkonna tegevuse eesmärk on valla eelarveliste vahendite abil tagada õigusaktidega sotsiaalvaldkonnale pandud kohustuste täitmine ja Kõrgessaare valla elanike iseseisva toimetuleku toetamine erinevate vajalike sotsiaalteenuste osutamise ja perede toimetulekut soodustavate toetuste maksmise kaudu. Sotsiaalhoolekande sihtgrupiks on puuetega inimesed, eakad, lapsed, lastega pered ja teised sotsiaalhoolekannet vajavad isikud, s.h. töötud.

Kõrgessaare valla elanike tervist, seda mõjutavaid tegureid ja kogutud andmete põhjal koostatud tegevuskava on põhjalikumalt kajastatud 2010 aasta oktoobris valminud arengudokumendis „Kõrgessaare valla terviseprofiil 2010-2020.“

4.5.1 Lauka Päevakeskus

Lauka Päevakeskuses osutatavad teenused (Vallavalitsuse 01.11.2007 määrus nr 16)

- Igapäevaelu toetamise teenus – riiklikult rahastatav ja halduslepingu alusel osutatav teenus.
- Pesu pesemine: ühe masinatäie pesu pesemine 1,6 €, koos triikimisega 3,2 €. Isikutele, kellel on Kõrgessaare vallaga sõlmitud koduteenuste osutamise leping on ühe masinatäie pesu pesemine 0,96 €, koos triikimisega 1,6 €
- Pesu pisiparandus ühe tunni maksumus töö eest 3,83 €
- Dušiteenus duši kasutamine 20 min. maksab 0,96 €
- erinevate nõustamisteenuste osutamine või nende korraldamine (SHKS)
- juuksuriteenuse korraldamine kord kuus
- huvitegevuse ja ühis- või terviseürituste korraldamine või abi nende korraldamisel abistamine dokumentide vormistamisel ja asjaajamisel
- abistamine arvuti kasutamisel.

Struktuuris 2 ametikohta päevakeskuse tegevusteks ja Igapäevaelu toetamise teenus osutamiseks 1,0 ametikoht (täidetud 0,5 - vastavalt teenusel olevate inimeste arvule)

IPET ürituste all käelised tegevused, köögitoimkonnad, ujulapiletid, üritused

Koolitus tegevusjuhendaja 260 tunnine koolitus Tallinnas (koolitus tasuta, ainult sõidukulud) + päevakeskuse töötajate koolituse sõidukulud

4.5.2 Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse

Kulud on eelarvesse planeeritud vastavalt Kõrgessaare Vallavolikogu 20. märtsi 2009 määrusele nr 64 „Hooldajatoetuse maksmise tingimused ja kord“, mille alusel makstakse puudega isiku hooldajale hooldajatoetust. Toetuse maksmise eesmärk on tagada puudega

isikule vajaduse korral igapäevane kõrvalabi, juhendamine ja järelevalve. Toetuse suurus on üle 16 aastase raske puudega isiku hooldajale 240 krooni kuus (hetkel 13 hooldatavat) ja sügava puudega isiku hooldajale 400 krooni kuus (hetkel 5 hooldatavat). Hooldajatoetus kokku 61 440 krooni.

Vallavalitsus tasub hooldajatoetust saava 4 isiku eest sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksu seaduse § 6 lõike 1¹ alusel 1436 krooni kuus. Sotsiaalmaks kokku 68930 krooni.

4.5.3 Koduteenused

Koduteenused on isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla. Koduteenuseid osutatakse Kõrgessaare Vallavolikogu poolt 11. juunil 2010 kehtestatud määruse nr 11 "Koduteenuste loetelu ning nende osutamise tingimused ja kord Kõrgessaare vallas" alusel.

Koduteenuseid osutavad kaks hoolekandetöötajat, kelle kasutuses on kasutusliisinguga soetatud sõiduauto Volkswagen Caddy ja valla omandis olev Volkswagen Passat. Koduteenuste osutamise lepingud on sõlmitud 13-1 isikul, lisaks lühiajalised lepingud keskmiselt ühele isikule aastas. Teenuse saajad tasuvad vastavalt sõlmitud lepingule 7% - 10% oma pensionist.

Samade autodega osutatakse ka sotsiaaltransporditeenust vastavalt Kõrgessaare Vallavalitsuse 05. märtsi 2009 määrusele nr 02 "Sotsiaaltransporditeenuse osutamise kord ja teenuste hinnad Kõrgessaare vallas".

Majanduskuludes on planeeritud mobiiltelefonide kulud, lähetused seoses hooldatavate ja sotsiaaltransporditeenuse saajatega mandrile arsti juurde. Sõiduautode kulud kasutusliisingule (VW Caddy 3150+586 krooni kuus), remondile, hooldusele ja kütusele.

4.5.4 Hooldekoduteenus

Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesandeks sotsiaalteenuste, s.h. hooldekoduteenuse korraldamine. Kõrgessaare valla hooldekoduteenust vajavatele eakatele ostetakse teenust Tohvri Hooldekodust. 2011 aastaks on kehtiv leping ühe omasteta isiku hooldamiseks, kelle eest tasutakse valla eelarvest kuus 3851 krooni (kohamaksumus 6300, kliendi omaosalus 2449) Seoses hooldekodu rekonstrueerimistööde lõppemisega on alates novembrist 2011 prognoositud kohamaksumuseks 7500 krooni kuus ja valla eelarvest tasutav summa 5051 kroonini kuus.

4.5.5 Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele

Sotsiaalhoolekande seadus § 14 järgi on kohalik omavalitsus kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ise ei ole suuteline ega võimeline seda endale või oma perekonnale tagama, luues vajaduse korral võimaluse sotsiaalkorterite üürimiseks.

Aluseks on Kõrgessaare Vallavolikogu 21. detsembri 2000 määrusega nr 32 "kehtestatud „Sotsiaalkorterite üürile andmise ja kasutamise korra kinnitamine".

Ühetoaline sotsiaalkorter asub aadressil Näkmani 5-14, selle kuludeks on planeeritud 13 600 krooni (kommunaalkulud 12 600 ja jooksev remont 1000 krooni) ja tuludeks (üür + kommunaalkulud 13 700 krooni

Ühetoaline korter Tööstuse 28 on planeeritud vältimatut abi vajava isiku(te) majutamiseks Sotsiaalhoolekande seaduse § 9 alusel. Kuludesse on planeeritud min hoolduskulu 2000 krooni (elekter ja jooksev remont).

4.5.6 Riiklik toimetulekutoetus

Toimetulekutoetust määrab ja maksab vallavalitsus Sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud ulatuses, tingimustel ja korras valla- või linnaeelarvesse riigieelarvest laekunud vahenditest. Toimetulekutoetuse arvestamiseks ja määramiseks vajalikud piirmäärad on kehtestatud Kõrgessaare Vallavolikogu 14. mai 2010 määrusega nr 10 "Eluruumi alaliste kulude piirmäärade kehtestamine toimetulekutoetuse määramisel."

4.5.7 Sotsiaalhaldus

Kuludesse on planeeritud sotsiaalnõuniku ning lastekaitse- ja peretöö spetsialisti personalikulud 2010 aasta tasemel, majanduskulud sisaldavad mobiiltelefonikulusid, lähetuskulusid, koolituskulusid ning kompensatsioon auto kasutamisel.

4.5.8 Eespool nimetatata sots. toetused, -teenused ja -kulud

Eelarvesse on planeeritud vastavalt Kõrgessaare Vallavolikogu 10. septembri 2004 määrusele nr 43 „Lastetoetus“ kolmes osas (sünnitoetus 12x1000 krooni; 1.a. 17x1000 ja 2.a. 11x1000 krooni) makstav 1000-kroonine toetus, kokku 40 000 krooni (4130).

Vastavalt Kõrgessaare Vallavolikogu 14. septembri 2007 määrusele nr 35 oli eelarvesse planeeritud koolitoetus, kuid seoses lasteaias täiendavate kohtade vajadusega, on ettepanek suunata need vahendid lasteaias palgafondi. Kui tulude laekumine on esimesel poolaastal hea, vaadatakse määrus uuesti üle.

Kõrgessaare Vallavolikogu 20. oktoobri 1999 määruse nr 384 „Lastevanemate tasude hüvitamisest järgmisel aastal kooli minevatele Kõrgessaare valla lastele“ alusel on eelarvesse planeeritud lasteaias Vigri õppetootus kooliminevale lapsele 14 250 krooni ja Kärkla lastaias 1100 krooni, kokku 15 350 krooni (4134).

Toidukulude katmist valla sotsiaalvaldkonna eelarvest reguleerib Kõrgessaare vallavolikogu 09. septembri 2005 määrus nr 01 „Koolieelse lasteasutuse toidukulude katmise kord“ ning eelarvesse on planeeritud vastavalt sellele lasteaias Vigri 15 293 krooni ja Kärkla lasteaias 840 krooni, kokku 16 133 krooni (4134).

Matusetoetuse arvestamise aluseks on Kõrgessaare Vallavolikogu 14. septembri 2007 määrus nr 37, mille kohaselt makstakse matusetoetust 1000 krooni prognoosi kohaselt 25 korral 2011 aastal summas 25 000 krooni. Ühekordne ravitoetus 15 000 krooni ja ühekordne peretoetus 15 000 krooni on eelarvesse planeeritud seoses jätkuvast tööpuudusest tingitud halva majandusliku olukorra ja sellest tulenevalt suurenenud abivajadusega valla elanike hulgas. Kokku on matuse- ja ühekordseteks toetusteks arvestatud 55 000 krooni (4138).

Juubilaride, kuldpulmaliste ning üle 86 aastaste eakate sünnipäevalilled ja kaardid on eelarvesse arvestatud Kõrgessaare Vallavolikogu 18. detsembri 2009 määruse nr 02 alusel (77 õnnitletavat lilled a´ 100 krooni, kaardid a´15 krooni) kokku 8855 krooni + lilled teiste toimingute (matused vms) juures 500 krooni, kokku 9 400 krooni (admin. kulud 5500).

Sõidukite ülalpidamiskulude alla (5513) on arvestatud ühele perekonnale määratud tugiisiku transpordikulu 1000 krooni, puuetega laste mandrile haiglasse sõiduga seotud kulude kompenseerimine 3000 krooni (2 puudega last x 1500 sotsiaaltransporditeenus) ja ühe sügava puudega lapse transpordikulude kompenseerimine 50% ulatuses Kärkla Puuetega Laste ja Noorte keskuses käimise ajal 3 päeva nädalas 8 kuu jooksul summas kokku 3600 krooni, transporditeenus lastelaagrisse 4000 krooni, muu sotsiaalhoolekandega seotud transporditeenus sotsiaalhoolekande autodega 4000 krooni.

Sotsiaalteenuste real (5526) on kajastatud lastelaagri tuusikud 6 lapsele a`1000 summas 6000 krooni, eakate ja puuetega inimeste ülehiiumaaliste üritustega seotud transpordikulu 6000 krooni, ravikindlustamata isikute raviteenus 1000 krooni, tugiisiku teenus (1pere 1xnäd2tundix80.- kokku 5760 krooni, võlanõustamise teenus (200x5) 1000 krooni ja invatransporditeenus 1000 krooni, laste psühhiaatriline nõustamine (Kalvo) 2000 krooni, häirenuputeenus (345x12) 4140 krooni, suuhügienisti teenus lastele, koolitus vanematele (16x400) 6400 krooni ja lapsevanemate psühholoogiaalne koolitus 3000 krooni.

Seoses läbirääkimistel HUPSiiga suunatakse sellest artiklist 6 000 krooni HUPSi teenuste saamisele (tegevusala 096013).

Tabel 5. Tulude võrdlus perioodil 2009 – 2011

tulu_liik	nimi	Tulud 2009 €	Tulud 2010 €	Tulud 2011 projekt €
3	TULUDE KLASSIFIKAATOR	1 525 350,55	1 213 580,69	1 125 401,43
30	Maksud kokku	670 065,64	669 781,12	693 442,00
3000	Füüsilise isiku tulumaks	553 367,45	550 442,49	575 205,00
3030	Maamaks	116 698,19	119 338,63	118 237,00
32	Kaupade ja teenuste müük	115 686,85	117 923,71	125 037,00
320	Riigilõivud	9 349,47	4 310,03	4 538,00
3220	Laekumised haridusasutustelt	33 886,23	37 766,30	32 973,00
3221	Laekumised kultuuriasutustelt	1 857,00	3 775,67	3 483,00
3222	Laekumised sporditegevusest	819,98	394,42	959,00
3224	Laekumised sotsiaalasutustelt	8 365,38	5 343,16	5 222,00
3225	Laekumised elamu- ja kommunaalasutustelt	7 918,03	8 247,42	12 577,00
3226	Laekumised keskkonnast	13 559,62	14 022,88	17 138,00
3229	Laekumised üldvalitsemisest	1 344,63	805,67	512,00
3232	Laekumised muudelt	30 886,58	31 773,03	34 832,00
3233	Üüri- ja renditulud	4 052,19	5 877,21	7 204,00
3237	Laekumised õiguste müügist	2 007,46	2 007,46	2 007,00
3238	Muu kaupade ja teenuste müük	1 640,28	3 600,46	3 592,00
35	Toetused	679 409,49	397 232,56	247 612,43
3500	Sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks	67 953,82	161 876,87	12 288,43
3502	Sihtotstarbelised toetused põhivara soetamiseks	357 922,67	29 450,49	32 511,00
3520	valitsussektorisisesed toetused	253 533,00	205 905,20	202 813,00
38	Muud tulud	60 188,57	28 643,30	59 310,00
381	Materiaalsete varade müük	319,55	0,00	38 347,00
382	Tulud varadelt	58 896,54	25 944,22	20 004,00
388	Muud tulud	972,48	2 699,08	959,00

Tabel 6. Kulude võrdlus 2009 - 2011

teg_ala	kululiik	nimi	Kulud 2009 €	Kulud 2010 €	Kulud 2011 prognoos €
01		ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	138 375,38	134 219,71	152 146,74
01	4	Eraldised	4 473,69	9 263,89	20 844,74
01	50	Personalikulud	91 449,04	90 834,50	90 759,00
01	55	Majandamiskulud	23 968,78	25 056,99	24 757,00
01	6	Muud kulud	18 483,87	9 064,33	15 786,00
01111		Valla- ja linnavolikogu	5 554,04	8 126,21	8 677,00
01111	50	Personalikulud	5 389,99	7 984,12	8 421,00
01111	55	Majandamiskulud	164,05	142,09	256,00
01112		Valla- ja linnavalitsus	107 754,80	107 672,61	106 871,00
01112	50	Personalikulud	84 186,75	82 850,38	82 338,00
01112	55	Majandamiskulud	23 121,85	24 819,03	24 405,00
01112	6	Muud kulud	446,20	3,20	128,00
01114		Reservfond	0,00	0,00	6 391,00
01114	6	Muud kulud	0,00	0,00	6 391,00
01600		muud üldised teenused	6 969,11	5 012,08	4 915,00
01600	4	Eraldised	4 448,13	4 916,21	4 819,00
01600	50	Personalikulud	1 838,10	0,00	0,00
01600	55	Majandamiskulud	682,88	95,87	96,00
01700		Võla teenindamine	18 037,67	9 061,13	9 267,00
01700	6	Muud kulud	18 037,67	9 061,13	9 267,00
01800		Üldiseloomuga ülekanded	59,76	4 347,68	16 025,74
01800	4	Eraldised	25,56	4 347,68	16 025,74
01800	50	Personalikulud	34,20	0,00	0,00
03		AVALIK KORD JA JULGEOLEK	182,85	87,17	0,00
03	55	Majandamiskulud	182,85	87,17	0,00
03100		Politsei	182,85	87,17	0,00
03100	55	Majandamiskulud	182,85	87,17	0,00
04		MAJANDUS	76 346,94	89 026,45	110 875,12
04	15	varade soetamine	28 514,82	0,00	0,00
04	4	Eraldised	95,87	1 338,05	0,00
04	50	Personalikulud	19 178,72	20 546,59	22 287,00
04	55	Majandamiskulud	28 506,41	67 119,38	88 524,12
04	6	Muud kulud	51,12	31,95	64,00
04210		Maakorraldus	11 767,97	11 674,95	11 766,00
04210	50	Personalikulud	10 556,52	10 512,30	10 513,00

04210	55	Majandamiskulud	1 211,45	1 162,65	1 253,00
04510		vallateed-tänavad	30 640,58	34 897,23	32 811,00
04510	15	varade soetamine	28 514,82	0,00	0,00
04510	55	Majandamiskulud	2 125,76	34 897,23	32 811,00
04730		Tuletornid kokku	12 638,26	31 283,39	53 477,72
04730	4	Eraldised	95,87	1 338,05	0,00
04730	50	Personalikulud	0,00	1 681,58	3 363,00
04730	55	Majandamiskulud	12 542,39	28 273,28	50 114,72
047401		Territoriaalne planeerimine	9 653,70	380,90	1 853,40
047401	55	Majandamiskulud	9 602,58	348,95	1 789,40
047401	6	Muud kulud	51,12	31,95	64,00
047403		Lautri- ja puhkealad	2 238,72	0,00	0,00
047403	55	Majandamiskulud	2 238,72	0,00	0,00
047404		Tahkuna kordoni mü (militaarajalookeskus)	667,50	1 936,47	2 045,00
047404	55	Majandamiskulud	667,50	1 936,47	2 045,00
04900		Muu majandus	8 740,21	8 853,51	8 922,00
04900	50	Personalikulud	8 622,20	8 352,71	8 411,00
04900	55	Majandamiskulud	118,01	500,80	511,00
05		KESKKONNAKAITSE	65 664,57	38 845,78	37 469,00
05	15	varade soetamine	31 068,67	0,00	0,00
05	4	Eraldised	1 278,23	0,00	0,00
05	50	Personalikulud	12 579,71	10 765,19	10 549,00
05	55	Majandamiskulud	18 998,15	25 698,23	24 683,00
05	6	Muud kulud	1 739,81	2 382,36	2 237,00
05100		Jäätmekäitlus (sh prügivedu)	5 732,06	4 742,02	4 205,00
05100	4	Eraldised	1 278,23	0,00	0,00
05100	50	Personalikulud	1 894,80	164,50	0,00
05100	55	Majandamiskulud	2 559,03	4 577,52	4 205,00
05200		Heitveekäitlus	44 084,22	16 290,50	15 301,00
05200	15	varade soetamine	31 068,67	0,00	0,00
05200	55	Majandamiskulud	11 275,74	13 908,14	13 064,00
05200	6	Muud kulud	1 739,81	2 382,36	2 237,00
05400		Heakord, haljastus	15 848,29	17 813,26	17 963,00
05400	50	Personalikulud	10 684,91	10 600,69	10 549,00
05400	55	Majandamiskulud	5 163,38	7 212,57	7 414,00
06		ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	101 853,51	42 664,32	49 008,61
06	4	Eraldised	60 779,08	2 001,50	2 640,38
06	50	Personalikulud	28 469,54	25 169,59	27 026,00
06	55	Majandamiskulud	11 681,95	14 326,84	18 096,23
06	6	Muud kulud	922,94	1 166,39	1 246,00
06300		Veevarustus	66 338,94	8 266,81	9 734,38

06300	4	Eraldised	60 779,08	1 490,21	2 640,38
06300	55	Majandamiskulud	4 636,92	5 610,21	5 848,00
06300	6	Muud kulud	922,94	1 166,39	1 246,00
06400		Tänavavalgustus	2 507,67	3 294,93	3 515,00
06400	55	Majandamiskulud	2 507,67	3 294,93	3 515,00
06601		Elamu- ja kommunaalmajandus	1 982,16	2 467,00	1 867,00
06601	4	Eraldised	0,00	383,47	0,00
06601	55	Majandamiskulud	1 982,16	2 083,53	1 867,00
06602		Kalmistud	12 621,79	11 774,59	16 206,23
06602	50	Personalikulud	11 266,99	10 415,87	11 193,00
06602	55	Majandamiskulud	1 354,80	1 358,72	5 013,23
06605		Muud elamu- ja kommunaalmajandus	18 402,95	16 717,19	17 686,00
06605	50	Personalikulud	17 202,55	14 753,72	15 833,00
06605	55	Majandamiskulud	1 200,40	1 963,47	1 853,00
08		VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	128 637,88	130 033,93	123 130,88
08	4	Eraldised	2 428,65	1 803,87	1 917,00
08	50	Personalikulud	59 978,00	58 975,61	60 119,00
08	55	Majandamiskulud	66 231,23	69 254,45	61 094,88
08102		piirkondlik sport	13 073,49	12 482,92	8 499,85
08102	55	Majandamiskulud	13 073,49	12 482,92	8 499,85
08109		Vaba aja üritused	2 514,38	2 116,26	1 917,56
08109	4	Eraldised	191,74	195,25	0,00
08109	50	Personalikulud	492,12	0,00	0,00
08109	55	Majandamiskulud	1 830,52	1 921,01	1 917,56
08201		Kõrgessaare raamatukogu	25 923,00	25 064,98	25 931,00
08201	50	Personalikulud	15 464,85	16 175,42	16 700,00
08201	55	Majandamiskulud	10 458,15	8 889,56	9 231,00
08202		Kõrgessaare Vaba Aja Keskus	70 915,88	75 727,70	72 166,86
08202	50	Personalikulud	44 021,03	42 800,19	43 419,00
08202	55	Majandamiskulud	26 894,85	32 927,51	28 747,86
08208		Kultuuriüritused	10 619,93	9 512,84	8 385,05
08208	55	Majandamiskulud	10 619,93	9 512,84	8 385,05
08209		Seltsitegevus	3 193,32	2 761,73	3 674,56
08209	4	Eraldised	2 236,91	1 608,62	1 917,00
08209	55	Majandamiskulud	956,41	1 153,11	1 757,56
08300		Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused	2 397,88	2 367,50	2 556,00
08300	55	Majandamiskulud	2 397,88	2 367,50	2 556,00
09		HARIDUS	898 000,40	496 020,23	491 637,85
09	15	varade soetamine	372 569,89	0,00	0,00

09	4	Eraldised	14 719,54	13 833,02	15 643,00
09	50	Personalikulud	365 388,36	324 697,63	304 683,00
09	55	Majandamiskulud	145 322,61	157 489,58	171 311,85
09110		Lasteaiad- Vigri	495 650,16	115 491,37	121 439,36
09110	15	varade soetamine	372 569,89	0,00	0,00
09110	50	Personalikulud	101 066,48	83 805,55	89 426,00
09110	55	Majandamiskulud	22 013,79	31 685,82	32 013,36
092121		Lauka Põhikool	290 631,93	273 257,44	272 456,87
092121	50	Personalikulud	249 444,70	226 851,39	215 257,00
092121	55	Majandamiskulud	41 187,23	46 406,05	57 199,87
092122		Söökla	44 444,27	43 865,72	32 899,00
092122	4	Eraldised	12 923,34	12 393,21	14 365,00
092122	50	Personalikulud (Lauka kooli art 50)	14 586,25	14 040,69	0,00
092122	55	Majandamiskulud	16 934,68	17 431,82	18 534,00
092123		Ostetav haridusteenus	31 349,38	28 722,02	28 760,00
092123	55	Majandamiskulud	31 349,38	28 722,02	28 760,00
09600		koolibuss	24 026,90	21 415,86	22 369,00
09600	4	Eraldised	1 796,20	1 439,81	1 278,00
09600	55	Majandamiskulud	22 230,70	19 976,05	21 091,00
096011		Ainesektioonide tegevus, haridusüritused	453,62	2 445,82	2 464,00
096011	55	Majandamiskulud	453,62	2 445,82	2 464,00
096012		Õpilaskodu	11 456,79	10 822,00	10 099,22
096012	50	Personalikulud	303,58	0,00	0,00
096012	55	Majandamiskulud	11 153,21	10 822,00	10 099,22
096013		Muud abiteenused	0,00	0,00	1 150,40
096013	55	Majandamiskulud	0,00	0,00	1 150,40
10		SOTSIAALNE KAITSE	173 522,02	222 635,78	112 238,23
10	4	Eraldised	39 516,16	61 974,42	33 705,15
10	50	Personalikulud	64 667,02	89 342,31	49 262,00
10	55	Majandamiskulud	69 338,84	71 287,09	29 271,08
10	6	Muud kulud	0,00	31,96	0,00
10121		Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	10 306,96	8 087,30	8 332,00
10121	4	Eraldised	10 306,96	8 087,30	8 332,00
10200		Päevakeskus	31 515,83	23 370,56	23 851,00
10200	50	Personalikulud	17 494,26	16 296,73	16 319,00
10200	55	Majandamiskulud	14 021,57	7 041,87	7 532,00
10200	6	Muud kulud	0,00	31,96	0,00
102011		Koduteenused	26 874,21	24 826,21	25 304,00
102011	50	Personalikulud	14 804,06	14 512,12	14 286,00
102011	55	Majandamiskulud	12 070,15	10 314,09	11 018,00

102013		Tohvri Hooldekodu	5 017,44	2 936,19	3 132,00
102013	55	Majandamiskulud	5 017,44	2 936,19	3 132,00
10402		Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	57,52	168,55	407,55
10402	4	Eraldised	57,52	168,55	407,55
10500		Töötute sotsiaalne kaitse	49 449,85	109 239,22	0,00
10500	4	Eraldised	4 454,83	24 239,60	0,00
10500	50	Personalikulud	13 807,81	40 048,52	0,00
10500	55	Majandamiskulud	31 187,21	44 951,10	0,00
10600		Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühm	754,56	657,04	997,00
10600	55	Majandamiskulud	754,56	657,04	997,00
10701		Riiklik toimetulekutoetus	15 212,50	19 153,04	18 276,15
10701	4	Eraldised	11 799,15	16 701,57	16 701,60
10701	55	Majandamiskulud	3 413,35	2 451,47	1 574,55
109001		Sotsiaalhaldus	19 802,27	19 500,38	20 159,00
109001	4	Eraldised	0,00	0,00	19,00
109001	50	Personalikulud	18 546,51	18 484,94	18 657,00
109001	55	Majandamiskulud	1 255,76	1 015,44	1 483,00
109002		sots.toetused, -teenused	14 530,88	14 697,29	11 779,53
109002	4	Eraldised	12 897,70	12 777,40	8 245,00
109002	50	Personalikulud	14,38	0,00	0,00
109002	55	Majandamiskulud	1 618,80	1 919,89	3 534,53
		KULUD KOKKU	1 582 434,90	1 153 446,20	1 076 506,43